

2.01. Sint Willibrordusput

Bezoek aan de Sint Willibrordusput in Meijel

a. Het putje en de Peelrandbreuk

'St Wilbersput anno 700-1900' vermeldt het opschrift van de put op de grens van Limburg en Noord-Brabant, van Meijel en Deurne. Naast de put staat een grenssteen uit 1761.

St Wilbers is de heilige Willibrordus, die in 658 in het Noord-Engelse Northumbrië geboren is.

Hij werd priester en landde in 690 met enige andere missionarissen in onze Lage Landen, waar de Franken en de Friezen toen stevig ruzie hadden.

Willibrordus begon met preken en dopen en werd, zeker nadat paus Sergius I hem in 695 tot bisschop had gewijd, de Apostel van Nederland.

Fig. 12 De Sint Willibrordusput

Vooraf in Brabant en Limburg was hij actief, maar zijn Benedictijner-klooster stichtte hij in het Luxemburgse Echternach. Daar overleed hij op 7 november 739.

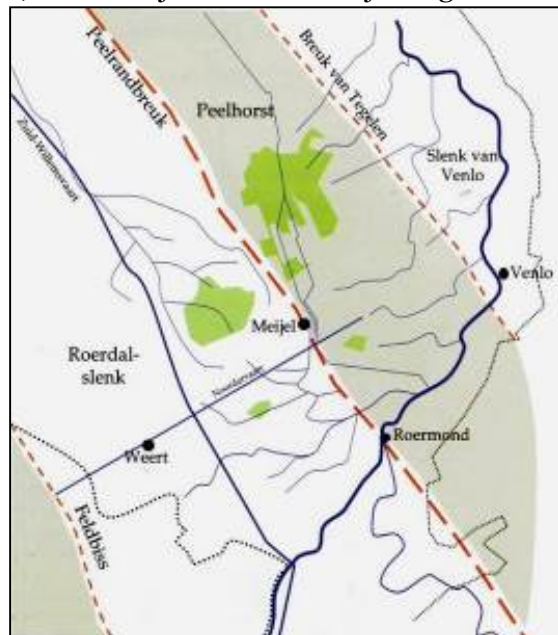
Tijdens zijn leven ontvingen hij of naar hem genoemde kerken landgoederen, villa's, kerken en kloosters o.a. in Bakel, Deurne, Rindern en Waalre, maar Meijel wordt daarbij niet genoemd. Wel had Meijel een put, waar Willibrordus geprekeet en gedoopt zou hebben.

Die put lag aan een doorgang door de Peel, zoals er putten waren bij andere peeldoorgangen in Geijsteren en Stramproy, ook daar de 'Willibrordusput' genoemd.

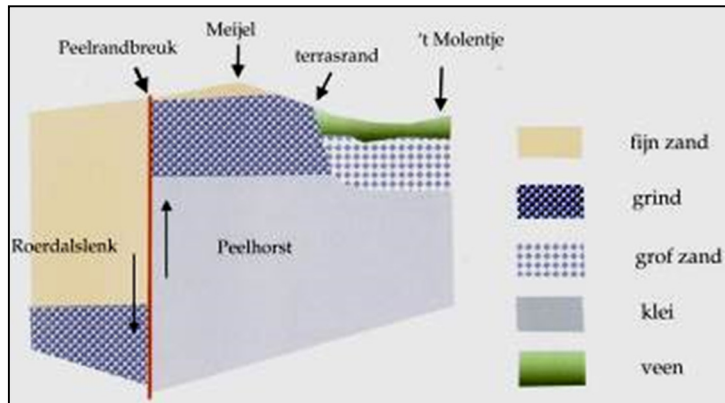
Die doorgang door de Peel was logisch.

De aardkorst is gebroken onder de lijn van Roermond, Meijel, Deurne, Bakel, Gemert. Dat is de Peelrandbreuk. Het gebied ten westen van de Peelrandbreuk heet de Roerdalslenk en zakt. Het gebied aan de oostkant heet de Peelhorst en stijgt. Het hoogteverschil tussen slenk en horst groeit per jaar met 0,3 mm. Soms gebeurt dat met schokken en dan is er een aardbeving zoals in april 1992.

Fig. 13 Ligging van de Peelrandbreuk (tek. J. Pouls)

Tegen de hoge kant, de Peelhorst, konden de mensen duizenden jaren geleden al een veilige weg maken door het moeras van de Peel. De Romeinen trokken erover van Roermond en Blerick via Meijel naar hun belangrijke tempel in Empel bij 's-Hertogenbosch.

In de Peelhorst komt water naar boven omdat het niet weg kan in de klei. Er ontstaan kwellen, waar water uit de grond naar boven komt en een nat gebied of vloedveld vormt. Soms wordt dat water door waterlaten onder de grond vervoerd en komt het op een hoger punt naar boven; dat is een bron.

Fig. 14 Doornede van de Peelrandbreuk (tek. J. Pouls)

Het kwelwater komt in Meijel heel hoog in de grindlaag. Daar kun je met een gat van vier tot vijf meter prima helder water uit een put halen.

In het gebied Luttel Meijel, dat deels in Meijel en deels in Deurne lag, kwam het water ook omhoog. Zelfs dicht onder de begane grond, ca 35 m boven NAP.

De Meijelse-Deurnese put was oorspronkelijk een eenvoudige ronde kuil met een wand van turven en bovengronds een vierkante opbouw van planken. Op een 'buksenscheut' (zo'n 150 m) van de put af liep de oude doorgang door de Peel, waar vele jaren een tolboom of rijboom de grensovergang aangaf.

Fig. 15 De oude weg door de Peel

Over die weg zou de heilige Willibrordus getrokken zijn van Utrecht via zijn bezittingen in Bakel en Deurne op weg naar zijn klooster in Echternach. Aan die oude weg bezat het klooster van Echternach enige boerderijen o.a. in Liessel en op de Heitrac (Neerkant).

Willibrordus kon bij de put met zijn gezellen, volgens de verhalen, even rusten, drinken, preken en mensen dopen.

Bij die put op de hoogte stond een grote eikenboom en dat was al voor 1300 een richtpunt voor het uitzetten van grenzen, genoemd 'St Wilbersput'. Het bleef richtpunt tot in de negentiende eeuw.

Rond die put begonnen pioniers in de elfde eeuw de woeste peelgronden te ontginnen. Dat gebied werd in 1452 nog Luttel Meydel genoemd, Medelo ofwel hooiland op de hoge zandgrond of een hoogte te midden van een nat gebied.

Daar kregen aan de Meijelse kant Peter van Byeringen en aan de Deurnese zijde Willem van den Beken en Lambrecht van Loen in genoemd jaar 1452 ruzie om het gebruik van de grond en de put op Luttel Meijdel. De Hertog van Brabant liet landmeters een duidelijke scheiding aanbrengen, passend bij de inrichting van de gebruikers uit de 14de eeuw, onder meer Johannes van Beeregghen en zijn vrouw Jutta van Stakenborch, Jacobus van den Bossche, Johannes Elsbroec en Henricus van der Vloet.

Op 17 augustus 1549 werd bij de St. Willibrordusput een 'grenspaal' gezet, met aan een kant het wapen van het Land van Brabant en aan de andere kant het wapen van het Land van Weert.

Het was slechts een richtpunt om een rechte lijn als grens te kunnen trekken tussen de ruziënde gemeenten Someren en Nederweert. De gemeenten Deurne, Asten en Meijel die bij de St. Willibrordusput aan elkaar grensden, waren in 1549 niet eens bij de plaatsing van deze steen betrokken.

Fig. 16 De tweekoppige adelaar (Oostenrijk)

De steen uit 1549 lag al lang in brokken onder de grond, toen op 12 mei 1761 de huidige grenssteen werd geplaatst. Die heeft aan een zijde het wapen van de Seven Geünieerde Provinciën ofwel de Verenigde Nederlanden, waar onder meer Deurne en Asten toe behoorden: de leeuw met de zeven pijlen. Aan de andere zijde staat het wapen van Oostenrijk, omdat Meijel en Nederweert vanaf 1715 tot Oostenrijks Gelder behoorden: de tweekoppige adelaar.

Fig. 17 De leeuw met zeven pijlen (Nederlanden)

b. Het wonderlijke water uit de put

Aan het water uit de put kende men een genezende kracht toe. In 1742 meldde Emanuel de Croy aan zijn moeder, de Vrouwe van Meijel, dat mensen ervan dronken als bescherming tegen de moeraskoorts.

Na 1800 raakte de put zodanig in verval, dat er niets meer van te zien was.

Wethouder Arnold Hubert van der Steen en de Meijelse pastoor Jan-Arnold Wouters, een gedreven vereerder van St. Willibrordus, gingen op zoek naar de oude put. Zij lieten omwonenden op 6 juli 1899 de put weer helemaal uitgraven. Andries Gielen, 'Metseldries' genoemd, bouwde daarboven de nog bestaande opstand. Op 8 oktober 1899 trokken vervolgens duizend Meijelsen in processie naar de put voor de inzegening.

Fig. 18 Sleutelbewaarder Piet Puts

De Sint Willibrordusput werd weer een bedevaartsoord. Het water werd weer gebruikt en door mensen in flesjes mee naar huis genomen, nu als bescherming tegen oogziekten.

In de oorlog had ook de put veel te lijden, zodat in 1953 een opknapbeurt hoog nodig was.

Een borstbeeld van St. Willibrordus werd gemaakt door Gerda Gielen en geplaatst, terwijl Pietje Puts de sleutel kreeg van het ijzeren poortje.

Op 6 augustus 1979 kocht de gemeente Meijel voor een gulden het rijksmonument St. Willibrordusput en liet er een door Paul Vincken van St. Joris Beesel gemaakt borstbeeld boven plaatsen.

Misschien vond zelfs Sint Willibrordus hier rust en water om te drinken en te dopen.

Fig. 19 De Willibrordusput op de grens van Brabant en Limburg